

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีสาระสำคัญดังในการวิจัยเรื่องต้นทุนชีวิตของเด็กปฐมวัย : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการศึกษาปฐมวัย
2. แนวคิดต้นทุนชีวิต

เด็กปฐมวัย คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ การอบรมและเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน จากบิดา มารดา คนรอบข้าง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สมอ่ง สติปัญญา และความสามารถ เพราะเด็กในช่วงตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดาจนถึง 4 ปีระบบประสาทและสมองจะเจริญเติบโตในอัตราสูงสุด (ประมาณ 80% ของผู้ใหญ่) การอบรมปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในช่วงอายุนี้จะเป็นรากฐานที่ดีที่จะให้เขาเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี เจริญฉลาด คิดเป็นทำเป็น และมีความสุข เด็กปฐมวัยจะมีชีวิตรอดและเติบโตได้ด้วยการพึ่งพาพ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ช่วยเลี้ยงดูปกป้องจากอันตราย หากผู้ใหญ่ให้ความรัก เอาใจใส่ ใกล้ชิดอบรมเลี้ยงดู โดยเข้าใจเด็กพร้อมจะตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนไปตามวัยได้อย่างเหมาะสม ให้สมดุลกันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคมแล้ว เด็กจะเติบโตแข็งแรง แจ่มใส มีความมั่นคงทางใจ รู้ภาษา ใฝ่รู้ และใฝ่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองในขั้นต่อไปให้เป็นคนเก่งและคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีประโยชน์

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการทำหน้าที่ (Function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะระบบต่าง ๆ รวมทั้งตัวบุคคลให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อม หรือภาวะใหม่ในบริบทของครอบครัวและสังคม พัฒนาการของมนุษย์จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (http://suhainee49.blogspot.com/2008/02/blog-post_18.html)

ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย

คนทุกคนเกิดมามีต้นทุนชีวิตในระดับหนึ่ง โดยจะเพิ่มขึ้นตามการเลี้ยงดูของพ่อแม่ สิ่งแวดล้อมที่ดั่งงาม และความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทั้งต้นทุนภายในและภายนอกตัวเอง แต่โลกยุคเทคโนโลยีในปัจจุบันสร้างความเป็นวัตถุนิยมจนห่างไกลจากความเป็นธรรมชาติมากขึ้น แย่งกันอยู่ แย่งกันกิน แย่งกันเรียน แย่งกันทำมาหากิน โกลาหล สับสนไปหมด จึงทำให้เลี้ยงลูกแบบเครื่องจักร

เครื่องยนต์ ขาดความเอื้ออาทร ความเข้าใจพัฒนาการ สร้างความคาดหวังมากจนเกิดความเครียด เด็กและเยาวชนก็ต้องเคร่งครัดในการเรียน ใครเรียนได้ก็เรียนไป ใครเรียนไม่ได้ก็ต้องออกไป ส่วนผู้ใหญ่ก็ต้องเคร่งเครียดกับการทำงานหาเงิน การวัดคุณค่าของคนจึงต่างจากอดีตอย่างสิ้นเชิง ต้นทุนชีวิตที่มีอยู่แล้วที่ควรจะมีก็ถูกบั่นทอนจนเด็กบางคนเหลือต้นทุนชีวิตน้อยมาก (Low Asset) ในการต่อสู้กับภัยอันตรายและภัยจากสังคม ทำให้เกิดความเสียหายมากมาย ส่วนเด็กและเยาวชนที่เกิดมาท่ามกลางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น เข้าใจ ต้นทุนชีวิตก็จะพอกพูน ทำให้ต่อสู้ภัยอันตรายและภัยทางสังคมได้อย่างสันติสุขและยั่งยืน

ต้นทุนชีวิต

ต้นทุนชีวิต หรือ Developmental Assets หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ที่จะหล่อหลอมให้เด็กคน ๆ หนึ่งสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมอย่างเข้มแข็ง ต้นทุนชีวิตเป็นปัจจัยสร้างหรือเป็นปัจจัยเชิงบวกทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ที่จะหล่อหลอมให้เด็กคนหนึ่งเจริญเติบโตและดำรงชีพอยู่ในสังคมได้

ต้นทุนชีวิต หรือ Life's Assets หมายถึง ต้นทุนขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญา ให้คน ๆ หนึ่งสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ต้นทุนชีวิตเป็นปัจจัยสร้าง หรือเป็นปัจจัยเชิงบวกทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมที่จะหล่อหลอมให้เด็กคนหนึ่งเจริญเติบโตและดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ ถ้าต้นทุนชีวิตอ่อนแอจะมีปัญหาเกิดขึ้นตามมามากมาย ตัวอย่างเช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ที่ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความรัก เพราะขาดความรักที่ควรจะมีจากพ่อแม่ จากสถาบันการศึกษา หรือกับคนที่ไว้วางใจที่มีความผูกพัน สุดท้ายจะไปหาความรักจากภายนอกโดยการใช้ยาเสพติด การใช้ความรุนแรง ฯลฯ ต้นทุนชีวิต ประกอบด้วย พลังตัวตน (ค่านิยม) พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา วัฒนธรรม ศาสนา และสื่อ จากการสำรวจเด็กวัยรุ่นในไทยพบว่า ต้นทุนชีวิตที่น้อยที่สุด คือ การแบ่งปันน้ำใจ ทุกคนมีต้นทุนชีวิตในระดับหนึ่งแล้ว และจะเพิ่มขึ้นตามการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม แต่สังคมปัจจุบันทำให้ชีวิตผู้คนมีความเป็นวัตถุนิยม ห่างไกลธรรมชาติมากขึ้น พ่อแม่จำนวนไม่น้อยเลี้ยงลูกแบบขาดความเข้าใจในพัฒนาการ มีความคาดหวังเกินความเป็นจริง จนเกิดความเครียด เด็กคนใดเกิดมาท่ามกลางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น มีความเข้าใจ เข้าใจกัน ต้นทุนชีวิตก็จะพัฒนาเพิ่มพูนเป็นทุนที่เข้มแข็ง เด็กคนใดเกิดมาท่ามกลางความขัดสน ด้อยโอกาส เติบโตในสังคมสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้สิ่งที่ดี ต้นทุนชีวิตก็จะถูกบั่นทอนลดลงไปเรื่อย ๆ สมัยก่อนสังคมไทยเป็นครอบครัวขยาย มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสมานฉันท์อยู่กันด้วยความรัก มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน รู้จักการแบ่งปัน การให้ การทำกิจกรรมร่วมกัน นี่คือนโยบายแบบไทย ๆ ที่มีอยู่แล้ว แต่บัดนี้ต้นทุนเหล่านี้เปลี่ยนไป บ้านเป็นที่อยู่ที่มีความสุข หรือไม่น่าอยู่ของลูก ทุกวันนี้จะมีโรงเรียนก็แห่งที่มีสถานที่ให้ความรักความอบอุ่นที่ดีต่อชีวิตของเด็กและเยาวชน สถานที่ใดในชุมชนเป็นที่ให้ความรักแก่เด็ก พ่อแม่ต้องทำบ้านให้เป็นบ้านที่อบอุ่น บ้านแห่งความรัก หรือบ้านที่มีความสุข เมื่อลูกก้าวเข้ามาในบ้านจะทำให้ลูกเกิดความสุข อบอุ่นมีกำลังใจที่จะออกไปเผชิญปัญหาอุปสรรคนอกบ้าน

ต้นทุนชีวิตด้านความฉลาดทางสุขภาพ

พื้นฐานเบื้องต้นที่จะทำให้มนุษย์ก้าวไปสู่ความปรารถนา คือ เรื่องสุขภาพดีเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต ถ้าสุขภาพไม่ดีแล้วจะสามารถไปถึงความปรารถนาของชีวิตได้อย่างไร ดังนั้น ความฉลาดที่จะเลือกกระทำเพื่อสุขภาพที่ดีจึงเป็นเส้นทางหลักที่จะนำไปสู่ความปรารถนาในชีวิตที่ทุกคนต้องการ เรามาเรียนรู้กันเถอะว่าจะทำให้ฉลาดทางสุขภาพได้อย่างไร ความฉลาดทางสุขภาพเป็นนิยามที่นักวิชาการหรือผู้รู้ได้นิยามมาจากคำว่า “Health Literacy” ซึ่งประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ คำว่า “Health” และคำว่า “Literacy” โดยองค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของ Health (สุขภาพ) ว่า หมายถึง สภาวะที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจรวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม มิใช่เพียงแค่การปราศจากโรคทางกายและทางจิตเท่านั้น ส่วนคำว่า “Literacy” ยูเนสโก (UNESCO) ให้ความหมายของ Literacy (การรู้หนังสือ) ว่าหมายถึง ความสามารถในการจำแนก เข้าใจ ตีความ สร้างสรรค์ การสื่อสาร การคำนวณ และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และเครื่องเขียนในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคล เพื่อการพัฒนาความรู้และศักยภาพ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม ซึ่งกองสุศึกษาได้ให้ความหมายของความฉลาดทางสุขภาพ (Health Literacy) ว่าหมายถึง ความสามารถและทักษะในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ ความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์ประเมินการปฏิบัติและจัดการตนเอง รวมทั้งสามารถชี้แนะเรื่องสุขภาพส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชนเพื่อสุขภาพที่ดี

การที่จะมีความฉลาดทางสุขภาพได้ คน ๆ นั้นจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงซึ่งแหล่งความรู้หรือการได้มาซึ่งความรู้ด้านสุขภาพ, การมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน, ความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจมาสื่อสารแลกเปลี่ยนกันระหว่างกลุ่มเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และประเมินก่อนที่จะตัดสินใจ, ความสามารถในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ, การกระทำการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน, และความรู้เท่าทันสื่อเพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความฉลาดทางสุขภาพเป็นต้นทุนชีวิตที่สามารถเริ่มได้ที่ตัวเอง และขยายไปสู่ครอบครัว และชุมชน เพื่อยกระดับการมีสุขภาพดีของสังคมไทย (www.hed.go.th/data_center/info_mod/บทความ_HL.docx -)

คุณสมบัติ 5 ประการในการสร้างต้นทุนชีวิตที่ดีของเด็กและเยาวชน

1. ต้นทุนชีวิตยิ่งมากเท่าใดก็จะมีลดพฤติกรรมเสี่ยงได้มากขึ้น
2. ต้นทุนชีวิตยิ่งมากจะทำให้ประวัตรยะเวลาการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้นานขึ้น
3. ต้นทุนชีวิตมีผลเกี่ยวข้องกับการเกิดและยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสภาพครอบครัวในบริบทต่าง ๆ
4. ต้นทุนชีวิตมีความเชื่อมโยงแบบบูรณาการกับพฤติกรรมที่ดีอีกหลายประการของเยาวชน
5. ต้นทุนชีวิตบางข้อหรือบางกลุ่มมีความสำคัญต่อการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง

แผนงานสุขภาพเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ และสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือวัดต้นทุนชีวิตของเยาวชนไทย ทั่วไปให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศเพื่อร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชน และป้องกันปัญหาหรือพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโดยประกอบด้วย 5 พลังคือ พลัง ตัวตนพลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน เครื่องมือวัดต้นทุนชีวิต ของเยาวชนไทยที่พัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องมือที่เป็นตัวชี้วัดเพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังกลุ่ม เยาวชนจากสภาพแวดล้อมและปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันซึ่งผลของการวัดต้นทุนชีวิตของ เยาวชนนั้นจะทำให้เราทราบถึงจุดอ่อนของต้นทุนชีวิตของเยาวชนในด้านต่าง ๆ และนำไปสู่การ พัฒนาหรือเสริมสร้างต้นทุนนั้น ๆ โดยอาศัยกิจกรรมที่ตรงกับการพัฒนาต้นทุนตามที่ต้องการ

พลังสำคัญเสริมสร้างต้นทุนชีวิต

การพัฒนาเครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของ ประเทศ ซึ่งจะสำรวจทั้งที่เป็นต้นทุนภายในและต้นทุนภายนอกของเด็กอันประกอบด้วย 5 พลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ดังนี้

1. พลังตัวตนเป็นการรวมพลังคุณค่าในตนเองพลังสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในตนเอง และพลังการสร้างทักษะชีวิตอันได้แก่ การอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่น การมีจุดยืนที่ ชัดเจน รักความยุติธรรมไม่แบ่งแยกชนชั้น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเองที่จะไม่ ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง

2. พลังครอบครัว เป็นพลังความรัก ความเอาใจใส่วินัย และการมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง มีการ ติดตามและช่วยเหลือที่เหมาะสมเชิงบวก มีปียวาจาในบ้าน มีความอบอุ่นและปลอดภัย

3. พลังสร้างปัญญาเป็นพลังความมุ่งมั่นในการเพิ่มพลังปัญญาได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษารวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. พลังเพื่อนและกิจกรรมเป็นพลังการทำกิจกรรมในหมู่เพื่อน ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนเกิดวินัยในหมู่เพื่อนเช่นกิจกรรมออกกำลังกายเล่นกีฬาสนันทนาการนอกหลักสูตร

5. พลังชุมชนเป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรมีความเข้าใจเป็นมิตร ไมตรีมีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดีมีปียวาจามีจิตอาสา มีความอบอุ่นความปลอดภัยภายในชุมชนและมี กิจกรรมร่วมกันการสร้างต้นทุนชีวิตของเยาวชนจึงมีความจำเป็นอย่างมาก และเป็นเครื่องมือที่จะ ช่วยเหลือเยาวชน ครอบครัว และสังคม เกิดภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งเพื่ออนาคตของประเทศชาติต่อไป

กลยุทธ์ในการสร้างต้นทุนชีวิตของเยาวชนมีหลายประเทศให้ความสำคัญ โดยเฉพาะประเทศ สหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนด 40 ดัชนีชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชน พร้อม ๆ กับสร้างเทคนิคให้กับผู้ดูแล เยาวชนให้มีทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพให้เยาวชนผ่านเกณฑ์ให้มากที่สุด ในส่วนของนายแพทย์ สุริยเดว ทรีปาตี และคณะ ได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม และ วัฒนธรรมของประเทศ เพื่อร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนและป้องกันปัญหาหรือพฤติกรรมเสี่ยง ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 พลัง คือ พลังตัวตน พลังเพื่อนและกิจกรรม พลัง ครอบครัว พลังชุมชนและพลังสร้างปัญญาสอดคล้องกับ www.pakredbabies.com/web/

index.php/2012-05-26-06-24-22?...ที่กล่าวถึงต้นทุนชีวิตของเด็กเป็นต้นทุนขั้นพื้นฐาน เป็นปัจจัยเชิงบวกที่มีผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ที่จะหล่อหลอมให้เด็กสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งกระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตจึงเป็นการทำงานขับเคลื่อนด้วยแนวคิดเชิงบวก เป็นการจักระบบกลไกที่จะเสริมสร้างให้เด็กในชุมชนมีคุณลักษณะที่เข้มแข็ง โดยแบ่งระบบดังกล่าวเป็น 2 หมวด 5 พลัง อันได้แก่ หมวดต้นทุนชีวิตภายนอก ประกอบด้วย พลังครอบครัว พลังชุมชน พลังเพื่อน กิจกรรม และหมวดต้นทุนชีวิตภายใน ประกอบด้วย พลังสร้างปัญญาและพลังตัวตน ระบบการขับเคลื่อนต้นทุนชีวิตด้วยกลไกของชุมชนนี้เริ่มจากชุมชนมีรูปแบบการสำรวจวิเคราะห์ วางแผนพัฒนาเด็กของชุมชนด้วยตนเอง และสร้างระบบติดตามประเมินผลภายใต้การจัดการด้วยทรัพยากรชุมชนเอง การขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กด้วยชุมชนนี้จะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาเด็ก ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์อย่างมีทิศทาง มุ่งสู่การแก้ปัญหาเด็กในชุมชน และในระดับประเทศอย่างยั่งยืน

แนวคิดการสร้างต้นทุนชีวิตเด็ก

กรอบการทำงานต้นทุนชีวิตเด็กไม่ใช่การประเมินเด็กเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการขยายผลที่กว้างขวางออกไปในปัจจัย หรือสถาบันต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมเด็ก ที่เป็นต้นทุนที่ดีสำหรับการพัฒนาในทางที่ดีในช่วงวัยเด็ก สำหรับกรอบการทำงานในเบื้องต้นที่สำคัญ คือการพัฒนาเครื่องมือในการวัดต้นทุนชีวิตเด็กซึ่งทางคณะทำงานได้พัฒนา “แบบสำรวจต้นทุนชีวิตเด็ก” จากเครื่องมือของต่างประเทศโดยได้ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมประเทศไทย

แบบสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็กประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป และส่วนที่เป็นรายการข้อคำถามเกี่ยวกับต้นทุนชีวิตเด็ก ซึ่งผลได้จากแบบสอบถามจะทำให้ทราบผลในภาพรวมของชุมชนหนึ่ง ๆ เกี่ยวกับต้นทุนชีวิตรายข้อที่เด็กส่วนใหญ่ในชุมชนเลือกตอบทั้งนี้เมื่อนำมาจำแนกและจัดเป็นหมวดหมู่จะแบ่งเป็น 2 หมวด 5 พลัง คือ

1. หมวดต้นทุนชีวิตภายใน (Internal Assets) เป็นดัชนีวัดความสามารถ คุณค่าและความมุ่งมั่นในตัวของเด็กเอง ซึ่งเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ คุณค่าในทางที่ดีความสามารถทางสังคม และการหาจุดเด่นในทางที่ดีประกอบด้วย 1 พลัง ได้แก่ พลังตัวตน

2. หมวดต้นทุนชีวิตภายนอก (External Assets) เป็นตัวดัชนีวัดการพัฒนาของประสบการณ์ที่ดีจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก เพื่อช่วยเหลือสนับสนุน ให้ขอบเขตและโอกาส ที่แตกต่างกันทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วย 4 พลัง ได้แก่ - พลังครอบครัว - พลังเพื่อนและกิจกรรม - พลังชุมชน - พลังสร้างปัญญา

พลังต้นทุนชีวิตเด็กประกอบด้วย

สุริยเดว ทรีปาตี (2554 : 9) กล่าวถึง ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย หมายถึง มุมมองการทำงาน เชิงปัจจัยสร้างหรือคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชน เป็นผลมาจากการได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากทั้งภายในตนเอง และสิ่งแวดล้อม

รอบข้างไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน หรือชุมชน โดยจะส่งผลให้กับเด็กและเยาวชนเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาเครื่องมือสำรวจต้นทุนชีวิตให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งจะสำรวจทั้งที่เป็นต้นทุนภายในและต้นทุนภายนอกของตัวเด็กเอง อันประกอบด้วย 5 พลังได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน แต่ละพลังมีความสำคัญดังนี้

1. พลังสร้างปัญญา เป็นพลังความมุ่งมั่นในการเพิ่มพลังปัญญา ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. พลังตัวตน เป็นการรวมพลังคุณค่าในตนเอง พลังสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในตนเอง และพลังการสร้างทักษะชีวิตอันได้แก่ การอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข การช่วยเหลือผู้อื่น การมีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่แบ่งแยกชนชั้น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเองที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง

3. พลังครอบครัว เป็นพลังความรัก ความเอาใจใส่ วินัยและการมีชีวิตที่เป็นแบบอย่าง มีการติดตามและช่วยเหลือที่เหมาะสมเชิงบวกมีปียาวจาในบ้าน มีความอบอุ่นและปลอดภัย

4. พลังเพื่อนและกิจกรรม เป็นพลังการทำกิจกรรมในหมู่เพื่อน ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนเกิดวินัยในหมู่เพื่อน เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย การเล่นกีฬา สนทนาการนอกหลักสูตร

5. พลังชุมชน เป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร มีความเข้าใจ เป็นมิตรไมตรี มีวินัยและเป็นแบบอย่างที่ดี มีปียาวจา มีจิตอาสา มีความอบอุ่นความปลอดภัยภายในชุมชนและมีกิจกรรมร่วมกัน

เทคนิคการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต สำหรับโรงเรียน

1. เปิดโครงการจิตอาสาจากผู้ปกครอง
2. เปิดโครงการกิจกรรมอบรมต่าง ๆ หลังเลิกเรียน
3. เปิดรอบรู้รู้จักชุมชน
4. ร่วมกิจกรรมของชุมชนและพร้อมเป็นพื้นที่ดีให้กับชุมชนในวันหยุด และนอกเวลา

ราชการ

5. เป็นผู้นำทำกิจกรรมระดับชุมชน
6. อบรมทักษะการสร้างเสริมต้นทุนต่าง ๆ หรือทักษะการอยู่ร่วมสังคมให้กับพ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้อง
7. ตั้งชมรมบำเพ็ญประโยชน์สู่ชุมชน
8. ตั้งชมรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น บริโภคศึกษาสู่ชุมชน สื่อศึกษาสู่ชุมชน
9. เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้นำด้านกิจกรรม

เทคนิคการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตของชุมชน

1. สร้างกิจกรรมร่วมกันทุกวันอาทิตย์ กิจกรรมง่าย ๆ พบปะกัน แลกเปลี่ยน เล่นด้วยกัน เป็นต้น
2. สร้างมิตรภาพและสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกครอบครัวต่าง ๆ ด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนเป็นประจำ
3. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมระดับเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยร่วมมือกับ วัด โรงเรียน และหน่วยงานอื่น ๆ
4. จัดตั้งชมรมสหกรณ์เพื่อดูแลความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน เช่น เด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของชุมชน อาที เด็กและเยาวชนที่กลับบ้านแล้วแต่พ่อแม่ยังไม่กลับ เป็นต้น

เทคนิคการสร้างต้นทุนชีวิตระดับประเทศชาติ

1. สนับสนุนงบประมาณผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. สนับสนุนให้มีการรณรงค์การมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในทุกพื้นที่
3. ให้องค์กรชุมชนที่สร้างเสริมต้นทุนได้ทุกระดับ
4. สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สุขภาวะของเด็ก เยาวชน และครอบครัว พร้อมการเผยแพร่
5. สร้างกลไกการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ระดับประเทศ

แนวทางการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในทิศทางข้างหน้า

ยุทธศาสตร์หรือแผนการที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อเด็กและเยาวชนรวมทั้งครอบครัว

1. เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่มีศักยภาพ และมีคุณค่าของตนเอง
2. การมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชน ครอบครัว และชุมชน ในกิจกรรมสาธารณะ
3. การได้รับการเผยแพร่และแรงเสริมบวกในกิจกรรมที่ดีจากสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย

สังคมสมัยใหม่จะให้ความสนใจกับระเบียบวินัยและคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ภายใต้แนวคิดที่ว่ามนุษย์คือ ส่วนหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมหรือประเทศชาติ ภาระหน้าที่ของมนุษย์สะท้อนออกมาผ่านคำเช่น “พลเมือง” ที่หมายถึง การเป็นกำลัง (พล) ของเมืองหรือประเทศ ในขณะเดียวกัน “เด็ก” ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นก็ได้รับการเปรียบเปรยว่าจะเป็นกำลังหลักของประเทศในอนาคต ดังคำกล่าวที่คุ้นหูกันว่า “เด็กคืออนาคตของชาติ”

หนังสือ “ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย” โดย นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี เป็นงานเขียนเล่มหนึ่งที่น่าเสนอเนื้อหาและความหวังต่อเด็กและเยาวชนให้ก้าวไปในทางที่ถูก มีต้นทุนชีวิตที่จะส่งผลให้กลายเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในอนาคต

การนำเสนอเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีความแตกต่างจากงานเขียนทั่ว ๆ ไป กล่าวคือผู้เขียนสร้างดัชนีชี้วัด 48 ข้อ เพื่อสำรวจต้นทุนชีวิตของเด็ก โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวดหลัก คือ หนึ่ง หมวดต้นทุนชีวิตภายใน ที่ประกอบด้วย พลังตัวตน 15 ข้อ สอง หมวดต้นทุนชีวิตภายนอก ประกอบด้วย พลังครอบครัว 8 ข้อ พลังสร้างปัญญา 11 ข้อ พลังเพื่อนและกิจกรรม 6 ข้อ และพลังชุมชน 8 ข้อ โดยดัชนีแต่ละข้อจะยกตัวอย่างเหตุการณ์มาประกอบเพื่อผู้อ่านจะได้สามารถเปรียบเทียบกับชีวิตหรือพฤติกรรมของตนเองได้

“ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย” เป็นหนังสือที่มีความมุ่งหวังว่าหากสามารถเดินตามดัชนีชี้วัดในแต่ละข้อได้แล้วจะส่งผลให้เด็กมีต้นทุนของชีวิตในการออกไปเผชิญกับโลกภายนอก และเป็นต้นทุนในการสร้างสรรค์หรือสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคมไทยในอนาคตอันใกล้

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนใช้ภาษาที่ไม่ยากเกินไปนัก และมีภาพประกอบตลอดทั้งเรื่อง รวมถึงการจัดหน้าของหนังสือที่น่าอ่าน ทำให้ผู้คนทุกเพศทุกวัยสามารถอ่านและนำไปปฏิบัติใช้กับชีวิตจริงเพื่อการมีต้นทุนชีวิต เพื่อการเป็นพลเมืองที่ดี และเพื่อเป็นกำลังหลักของสังคมไทยในอนาคตได้

การสร้างต้นทุนชีวิต

เราทุกคนเกิดมามีต้นทุนชีวิตในระดับหนึ่ง โดยจะเพิ่มขึ้นตามการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีความรัก ความเข้าใจในการเสริมสร้างลูกให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย การปลูกฝังสิ่งดีงามจากรากเหง้าของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เสริมสร้างต้นทุนชีวิตทั้งต้นทุนภายในและภายนอก ขณะที่ปัจจุบันโลกยุคเทคโนโลยีได้ก้าวล้ำไปอย่างรวดเร็ว สร้างความเป็นวัตุนิยมจนห่างไกลความเป็นธรรมชาติมากขึ้น แย่งกันอยู่ แย่งกันกิน แย่งกันเรียน แย่งกันทำมาหากินอย่างโกลาหล สับสนไปหมด พลอยทำให้พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบเครื่องจักรรถยนต์ ขาดความเอื้ออาทร ความเข้าใจพัฒนาการ สร้างความคาดหวังมากจนเกิดความเครียด เด็กและเยาวชนก็ต้องเคร่งเรียน ใครเรียนได้ก็เรียนไป ใครเรียนไม่ได้ก็ต้องถอยไป ส่วนผู้ใหญ่ก็ต้องเคร่งกับการทำงานหาเงิน การวัดคุณค่าของคนจึงต่างจากอดีตอย่างสิ้นเชิง ต้นทุนชีวิตที่มีอยู่แล้วที่ควรจะมีและควรจะเป็นถูกบั่นทอนจนเด็กบางคนเหลือต้นทุนชีวิตน้อยมาก ที่จะต่อสู้กับภัยอันตรายและภัยจากสังคม เกิดผลผลิตที่มีความเสี่ยงมากมาย สวนเด็กและเยาวชนคนไหนโชคดีที่เกิดมาท่ามกลางครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่อบอุ่น เข้าใจและช่วยกันรักษาส่งเสริมต้นทุนชีวิตก็จะพอกพูนต้นทุนชีวิตเพื่อต่อสู้ภัยอันตรายและภัยทางสังคมได้อย่างสันติสุขและยั่งยืน แผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ด้านเด็กเยาวชนและครอบครัว รวมทั้งเด็กเยาวชนได้พัฒนาเครื่องมือวัดต้นทุนชีวิตของเด็กเยาวชนซึ่งประกอบด้วยพลัง 5 ด้าน กล่าวคือ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ซึ่งได้เริ่มพัฒนาเครื่องมือและใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 และได้ทดลองใช้กับพื้นที่นำร่อง 9 จังหวัดในช่วงที่ผ่านมา แผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน จึงได้ปรับปรุงเนื้อหาหนังสือจากฉบับเดิม

ให้เป็นฉบับปัจจุบัน เพื่อให้เห็นกระบวนการหรือกลไกการพัฒนาเสริมสร้างต้นทุนชีวิต จนเกิดพลังภูมิคุ้มกัน นำไปสู่สุขภาพของเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืนต่อไป พร้อม ๆ กับการสร้างความตื่นตัวโดยการจับถูกมากกว่าการจับผิดเพียงอย่างเดียว ดังสโลแกนที่ว่า “วันนี้คุณจับถูก (ไม่ใช่จับผิด) คนที่คุณรักและคนรอบข้างคุณแล้วหรือยัง”

พัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางร่างกายและการส่งเสริม

พัฒนาการทางร่างกาย ของเด็กปฐมวัย หรือวัย 3 - 4 ปี จะเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเรื่องส่วนสูงและน้ำหนักสำหรับน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการเจริญเติบโตของกระดูกและกล้ามเนื้อที่มากขึ้นทำให้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวและการทรงตัวได้ดี เด็ก ๆ มักจะวิ่งกระโดด และไม่หยุดอยู่นิ่ง ๆ จึงพร้อมจะทำกิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายได้มากขึ้นรวมถึงการใช้มือหยิบจับสิ่งของ และการช่วยเหลือตนเองของเด็กก็ดีขึ้นเป็นลำดับ

พัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่เด็กอายุ 3 - 4 ปี

- ❖ ยืนขาเดียว กระโดดขาเดียว กระโดดได้สูง และไกล
- ❖ เขย่งปลายเท้า เดินเขย่งปลายเท้าได้ไกล และวิ่งเขย่งปลายเท้าได้
- ❖ เดินถอยหน้า ถอยหลัง และไปข้าง ๆ ได้
- ❖ เดินขึ้น - ลงบันไดได้ดี
- ❖ เดินเลี้ยงตัวบนไม้กระดานแผ่นเดียว และเดินทรงตัวบนพื้นเอียง ๆ ได้ดี
- ❖ จับ โยน รับลูกบอลได้ จะแม่นยำขึ้นตามพัฒนาการ และขว้างลูกบอลได้ไกล
- ❖ ปีนป่ายบันไดและเล่นเครื่องเล่นกลางแจ้ง
- ❖ วิ่งหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้
- ❖ วิ่งไปเตะลูกบอลได้โดยไม่ต้องหยุดเลี้ยง
- ❖ ถีบจักรยาน 3 ล้อ และหลบหลีกสิ่งกีดขวางได้
- ❖ ก้มตัวเอามือแตะเท้าโดยไม่งอเข่า

พัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดเล็กเด็กอายุ 3 - 4 ปี

- ❖ วาดรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ พออายุได้ 3 ปีครึ่ง จะขีดลากเส้นต่อเป็นสี่เหลี่ยมหรือวาดวงกลม
- ❖ จับดินสอได้ดี เลือกใช้มือที่ถนัดวาดรูป
- ❖ ต่อแท่งบล็อกได้สูง 9 - 10 ชั้น
- ❖ ใช้กรรไกรตัดกระดาษได้

- ❖ ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้
- ❖ แต่งตัวเอง หวี ผม แปรงฟันได้เอง และช่วยทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้
- ❖ กล้ามเนื้อบางส่วนกระตุก เช่น ริมฝีปาก หนังกตา แต่จะค่อย ๆ หายไปเอง
- ❖ ชอบกระพริบตาเพราะมีการปรับระบบประสาทตา

การส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัย 3 - 4 ปี

พ่อแม่และคนในครอบครัว ควรทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่างไปพร้อมกับเด็กเพื่อคอยกระตุ้นพัฒนาการและทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อคอยช่วยเหลือเด็ก ๆ หากเกิดอุปสรรคหรือปัญหา อันจะเป็นเหตุให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ลดลง หรือถ้ามีผู้ใหญ่คอยดูแลอย่างใกล้ชิด อุบัติเหตุจากการเล่นก็จะลดลงด้วย

สุขภาพฟันของเด็กวัย 3 - 4 ปี

- ❖ เมื่อเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน จะมีฟันน้ำนมขึ้นจนครบ 20 ซี่
- ❖ พออายุได้ 3 - 4 ปี ฟันน้ำนมในเด็กบางคนจะเริ่มหลุดและจะมีฟันแท้ขึ้นมาแทน
- ❖ ทำความสะอาดด้วยการใช้ผ้าชุบน้ำสะอาด หรือใช้แปรงสีฟันที่มีขนอ่อนนุ่มเพื่อช่วยดูแลสุขภาพฟันของเด็ก

การส่งเสริมพัฒนาการของฟันเด็กวัย 3 - 4 ปี

พ่อแม่หรือคนในครอบครัวทำความสะอาดในช่องปากและฟันให้กับเด็ก เพราะเด็กยังทำเองไม่ได้ จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กรักษาความสะอาดในช่องปาก

พัฒนาการทางภาษาและการส่งเสริม

เด็กในช่วงปฐมวัย หรือวัย 3 - 4 ปี ถือเป็นช่วงตกผลึกทางภาษาเด็กจะมีพัฒนาการดีในด้านการใช้ภาษา เรียนรู้คำใหม่ ๆ ได้มากขึ้น ออกเสียงได้สมบูรณ์ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีการใช้ภาษาได้ถูกต้อง และมักจะชอบถามคำถามถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

เด็กในช่วงอายุ 3 - 4 ปี จะอยู่ในระยะขยาย (The Stage of Expansion) จะเริ่มหัดพูดเป็นคำ ๆ ระยะแรกจะเป็นการพูดโดยเรียกชื่อคำนามเรียกชื่อคนที่อยู่รอบข้าง สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวรวมทั้งคำคุณศัพท์ที่เด็กได้ยินผู้ใหญ่พูดกัน

เด็กวัยนี้มีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น คน สัตว์ สิ่งของ ธรรมชาติของเล่น ชอบฟังคำพูดซ้ำ ๆ สั้น ๆ คำคล้องจอง ชอบฟังนิทานสั้น ๆ ดูการ์ตูน ชอบดูรูปสี ดูตัวหนังสือสั้น ๆ ดูรูปมาก แต่เด็กวัยนี้จะมี ความสนใจในระยะสั้นมาก ประมาณ 5 - 10 นาที

พัฒนาการทางภาษา เด็กอายุ 3 - 4 ปี

- ❖ ช่างพูดจา มีเหตุมีผล
- ❖ ชอบใช้คำถามว่า อะไร อย่างไร ทำไม เมื่อไร
- ❖ เข้าใจภาษาพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ แต่จะยังไม่เข้าใจในสิ่งที่มองเห็นยังไม่เข้าใจความหมาย คำสั่งหรือคำขอร้องจากผู้ใหญ่
- ❖ พัฒนาการทางภาษาเจริญเร็วมาก จะตั้งคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อสิ่งที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนได้ เด็กบางคนจะคิดคำพูด
- ❖ สร้างท่วงทำนองการพูด และทำเสียงแปลก ๆ และชอบใช้คำว่า “สมมติว่า...”
- ❖ รู้จักและเข้าใจคำศัพท์ เช่น คำบอกตำแหน่ง คำบอกเวลา คำบอกความรู้สึกและความคิดที่เป็นนามธรรมได้ เช่น ดี เหนื่อย หนาว ร้อน อุ่นและรู้จักการปฏิเสธ
- ❖ จะรู้จักนำเอาคำศัพท์มาเรียงเป็นคำพูด และจะพูดได้ยาวขึ้นมีกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์มากขึ้น เรียงประโยคได้ถูกต้อง
- ❖ บางคนที่เคยพูดช้าหรือไม่ค่อยพูดตอนอายุ 2 ปี จะพูดเยอะมากกลับกันบางคนอาจจะพูดติดอ่าง
- ❖ เด็กจะเริ่มหัดอ่าน ยังไม่มีอารมณ์ร่วมและยังอ่านเรื่องตลกไม่เข้าใจ

การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กวัย 3 - 4 ปี

- ❖ เด็กมักสงสัยและมีคำถามมากมาย ควรตอบคำถาม ด้วยคำตอบง่าย ๆ สั้น ๆ และใช้ภาษาที่ถูกต้อง
- ❖ อ่านหนังสือให้เด็กฟัง และใช้หนังสือภาพ (Picture books) มาประกอบการเล่า เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นและกระตุ้นให้เด็กใฝ่รู้มากขึ้น
- ❖ อ่านบทอาขยานสั้น ๆ ง่าย ๆ หรือคำคล้องจองจะช่วยให้เด็กเรียนรู้พื้นฐานของระบบเสียงที่เกี่ยวข้องกับการอ่านได้ง่ายขึ้น
- ❖ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เรียงลำดับก่อนหลัง สิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ สีขนาด จำนวน เป็นต้น
- ❖ สอนให้เด็กรู้จักคำศัพท์หรือคำพูดที่บอกอารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่น เช่น ถ้าเด็กรู้สึกโกรธ เมื่อถูกแย่งของเล่น ควรสอนให้เด็กเข้าใจว่าอารมณ์ที่เกิดขึ้นคือ อารมณ์โกรธ โดยพูดว่า “หนูรู้สึกโกรธที่ถูกแย่งของเล่น”
- ❖ เมื่อเด็กพูดคำหยาบ ไม่ควรดูหรือลงโทษ เพราะเด็กยังไม่เข้าใจความหมายของคำหยาบ ควรสอนให้ใช้คำอื่นแทน

พัฒนาการทางสติปัญญาและการส่งเสริม

เด็กปฐมวัย หรือวัย 3 - 4 ปีสามารถพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาให้เพิ่มมากขึ้นด้วยการส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเรียนรู้ด้านคำศัพท์และภาษามากขึ้น ช่างซักถามอยากรู้อยากเห็น เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการกระทำและการใช้ประสาทสัมผัสของตัวเอง คือตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง มีความคิดและเหตุผล ที่ยังไม่สมบูรณ์ ดังนั้นเด็กต้องเรียนรู้จากของจริง โดยพ่อแม่ คนในครอบครัวหรือผู้เลี้ยงดูต้องพยายามให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กพัฒนาการคิดและการแก้ปัญหา

พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กอายุ 3 - 4 ปี

- ❖ บอกรูปร่าง สี และขนาดได้
- ❖ จับคู่ภาพต่าง ๆ และแบ่งกลุ่มได้สำเร็จ
- ❖ อธิบายรูปภาพต่าง ๆ ในหนังสือได้
- ❖ เข้าใจตำแหน่ง เช่น บน ล่าง รู้จักเวลา เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้และเข้าใจคำว่า “ที่สุด”
- ❖ บอกเล่าเรื่องราวในอดีตได้
- ❖ ชอบตั้งคำถามตลอดเวลา
- ❖ ปั่นดินเหนียว ดินน้ำมันได้
- ❖ ใช้สายตาดูตามวัตถุที่เคลื่อนไหวได้โดยไม่เสียสมาธิ
- ❖ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างชายหญิง สนใจร่างกายของตัวเอง รู้จักส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมากขึ้น และรู้ว่าร่างกายมีสองข้างแต่ยังบอกไม่ได้ว่าข้างไหนขวาหรือซ้าย
- ❖ จะค้นพบว่าสิ่งต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน และพยายามควบคุมโลกของตัวเองจะมีความคิดซับซ้อนขึ้น สนุกกับจินตนาการ เพื่อฝันจินตหรือผูกเรื่องราวต่าง ๆ ได้ฉับพลัน คิดเรื่องยาว ๆ และเล่าเรื่องได้
- ❖ ชอบการเล่นบทบาทสมมติ การเล่นอาจมีเนื้อหารุนแรงเพื่อจัดการกับความก้าวร้าว รุนแรงภายในของตนเอง ไม่ใช่ลักษณะที่ผิดปกติหรือไม่ได้แสดงว่าเด็กมีความก้าวร้าวแต่อย่างใด

การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัย 3 - 4 ปี

- ❖ หัดให้เด็กพยายามหาวิธีใส่รองเท้าด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
- ❖ ถามคำถามกับเด็ก เพื่อให้เด็กรู้จักคิดหาคำตอบด้วยตัวเอง ไม่เน้นถูกหรือผิดแต่เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักคิด
- ❖ ส่งเสริมการเล่นตามจินตนาการ และการเล่นบทบาทสมมติให้เด็กได้เล่นตามจินตนาการที่มีเนื้อหารุนแรงเพื่อขจัดความก้าวร้าวรุนแรงภายในของตนเอง

- ❖ ควบคุมและจำกัดการดูรายการโทรทัศน์ วีดีโอ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือเล่นมือถือ เพราะสิ่งเหล่านี้จะไปขวางการพัฒนาทักษะการพัฒนารचनाจินตนาการของเด็ก
- ❖ เด็กวัยนี้อาจพูดคุยกับตัวเอง หรือพูดติดขัด อันเป็นพัฒนาการปกติตามวัยควรสนใจพูดคุยและฟังเด็กพูดอย่างตั้งใจ แต่ไม่ควรจับผิดหรือแก้ไขคำพูดของเด็กตลอดเวลา
- ❖ ควรใช้เวลาอ่านหนังสือกับเด็ก ช่วยให้พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา รู้จักผลของการกระทำ รู้จักลักษณะบุคลิกภาพแบบต่าง ๆ และการเรียงลำดับเหตุการณ์ขณะอ่าน ควรถามคำถามเป็นระยะ ให้เด็กคิด เช่น “ทายซิว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป”

พัฒนาการทางสังคมและการส่งเสริม

เด็กวัย 3 - 4 ปี อยู่ในวัยที่เริ่มออกนอกบ้านเรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับเด็กวัยเดียวกันเพราะเมื่อถึงวัยนี้เด็ก ๆ จะต้องออกไปอยู่ที่ศูนย์ดูแลเด็ก หรือโรงเรียนอนุบาลทำให้เด็กต้องพบกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่หรือคนในครอบครัวซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีพฤติกรรมการเข้าสังคมและการเล่นที่ต่างกันออกไป

- ❖ เล่นคนเดียว : จะเล่นกับของเล่นโดยไม่สนใจเด็กที่เล่นอยู่ใกล้เคียง
- ❖ ฝึามองดูการเล่นของเพื่อน : อาจจะพูดคุย ถามคำถาม แนะนำแต่ไม่เล่นร่วมกับเพื่อน
- ❖ เล่นแบบขนาน : อาจจะสนใจเล่นด้วยกันและช่วยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

เด็กวัยนี้ บางคนไม่สามารถเข้าสังคมได้ เป็นเพราะอยู่ในภาวะเก็บตัวเพราะขาดพื้นฐานทางด้านสังคม หรือประสบความล้มเหลวในการเข้ากลุ่มจึงหาทางออกให้ตนเองด้วยการอยู่คนเดียว หรือเด็กบางคนอยู่ในภาวะขี้อายอาจเกิดจากการขาดความเชื่อมั่นในตัวเองหรือไม่ก็ขาดความไว้วางใจในสังคมจนเป็นเหตุให้เข้ากลุ่มเพื่อนไม่ได้และ “สมอง” ของเด็กเองก็เป็นส่วนสำคัญเพราะเมื่อสมองส่วนหน้า (Frontal Lobe) ยังพัฒนาไม่สมบูรณ์ก็จะมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กด้วย

พัฒนาการทางสังคมของ เด็กอายุ 3 – 4 ปี

- ❖ ชอบเข้ากลุ่ม มีท่าที่เป็นมิตร รู้จักผ่อนปรน รู้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ต่อตัวเองแต่ยังไม่เข้าใจแท้จริงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกัน
- ❖ อยากมีเพื่อนจนบางครั้งยอมเป็นลูกไล่ให้เด็กโตหรือยอมเข้ากลุ่มเด็กที่เล็กกว่า
- ❖ ถ้าเข้ากลุ่มไม่ได้จะหาวิธีใหม่ ๆ เช่น บางคนแสดงท่าทางตลกเพื่อนจะได้ชอบใจและยอมรับเข้ากลุ่ม
- ❖ มักเปลี่ยนเพื่อนเล่นบ่อยเลือกเพื่อนเล่นเป็นเพศตรงข้ามมากกว่าจะเล่นกับเพศเดียวกันและคนที่เหนือกว่าคนอื่นมักจะได้เป็นหัวหน้า
- ❖ มีพัฒนาการทางภาษาและสมอง ทำให้รู้จักคำศัพท์มากขึ้นจะพูดชักชวนหรือกีดกันเพื่อนให้เล่นด้วยกัน แต่จะเล่นกับเพศตรงข้ามได้ไม่นานการทะเลาะกันเป็นเรื่องธรรมดา โกรธง่ายหายเร็ว ไม่เก็บความโกรธเอาไว้ในใจเลย

- ❖ แสดงความรักชอบพอกับผู้ใหญ่และเพื่อน ๆ
- ❖ สังเกตเห็นว่าหญิงชายมีลักษณะและท่าทางที่ต่างกัน พ่อจะเป็นแบบอย่างของผู้ชาย และแม่เป็นแบบอย่างของผู้หญิง
- ❖ เชื่อฟังมากขึ้น
- ❖ รู้จักเก็บของเล่น

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 3 - 4 ปี

- ❖ สร้างบรรยากาศสบาย ๆ เพื่อพาเด็กเข้าสังคม
- ❖ รู้ความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก และช่วยกระตุ้นให้เข้ากลุ่มเพื่อนให้เด็กรู้สึกว่าการเข้าสังคมไม่ใช่เรื่องยาก หรือน่ากลัว
- ❖ เด็กบางคนอาจชอบเล่นคนเดียว หรืออาจจะเล่นกับพี่น้องผู้ใหญ่หรือกลุ่มเพื่อนได้บ้าง ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา
- ❖ เด็กบางคน ตอนเล็ก ๆ อาจจะขี้อาย แต่ก็ค่อย ๆ ปรับตัวถ้ามีโอกาสได้อยู่ใกล้หรือได้เล่นกับเด็กอื่นบ่อย ๆ
- ❖ แนะนำให้เด็กเล่นอย่างเหมาะสมโดยพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัวแสดงบทบาทการเล่นที่เหมาะสม
- ❖ อย่าทำให้เด็กอายมากขึ้น ด้วยการพยายามลှ่นให้เข้าหาคนอื่น หรือพูดจาดูว่าให้เขารู้สึกอึดอัดเป็นเป้าสายตา
- ❖ ให้เด็กแสดงความสามารถ ได้คิดอะไรด้วยตัวเองต้องไม่คาดหวังให้เด็กดีเลิศไปทั้งหมดไม่จ้ำจี้จ้ำไชหรือวิพากษ์วิจารณ์เวลาที่เด็กทำไม่ได้ และสนับสนุนให้ลองทำใหม่หากทำครั้งแรกไม่สำเร็จ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในตัวเอง
- ❖ จัดตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กให้แน่นอน โดยเฉพาะกิจวัตรพื้นฐาน เช่น เวลาตื่นนอน เวลารับประทานอาหาร และเวลาเข้านอน เป็นต้น
- ❖ ควบคุมและจำกัดการดูรายการโทรทัศน์ วีดีโอ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือการเล่นมือถือ เพราะสิ่งเหล่านี้จะขัดขวางการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก
- ❖ ให้เวลาพูดคุยกับเด็กในช่วงวัยนี้เด็กให้มากพอเพื่อคอยเป็นผู้ช่วยและให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับเด็ก
- ❖ ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ในทุก ๆ เรื่อง เพราะเด็กจะเลียนแบบ
- ❖ ฝึกมารยาท และสร้างระเบียบวินัย โดยให้เด็กรู้จักและทำตามกฎกติกาหรือข้อตกลงภายในบ้าน
- ❖ เล่นบทบาทสมมติกับเด็ก ในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะเจอในชีวิตประจำวันเพื่อฝึกหัดก่อนที่เด็กจะได้เจอสถานการณ์จริง
- ❖ ส่งเสริมบทบาททางเพศของเด็ก เช่น เด็กผู้หญิงเล่นแต่งตัว แต่งหน้าเลียนแบบแม่ ให้เด็กพูดถึงลักษณะเอกลักษณ์ของตัวเองและแสดงออกด้วยท่าทางและคำพูดว่าชื่นชมเด็กในแง่บวก

- ❖ ควรสอนเด็กทั้งเพศชายและหญิงให้มีทั้งความเข้มแข็งและความอ่อนโยน
- ❖ มอบหมายงานหรือให้เด็กช่วยเหลือตัวเองตามวัย ให้รางวัลชมเชยแก่เด็ก เช่น ชมเชยเมื่อเด็กมีความพยายามทำงานจนสำเร็จ แม้ว่าผลงานจะไม่สมบูรณ์ก็ตาม
- ❖ ไม่ควรลงโทษ เด็กโดยการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน แต่ควรมอบหมายให้ทำงานบ้าน โดยเลือกให้เหมาะสมกับวัย

พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจและการส่งเสริม

เด็กอายุ 3 - 4 ปี จะมีพัฒนาการทางอารมณ์มากขึ้น เพราะมีพัฒนาการด้านร่างกายทำให้เด็กสามารถแสดงความต้องการของตนได้มากขึ้น เด็กอาจมีความกระวนกระวายใจไม่มั่นใจ เอาแต่ใจตนเอง และมักแสดงออกชัดเจน เช่น พุดติดอ้าง เสียงสั่น ดุนิ้วมือแคะจมูก กัดเล็บ หรือแสดงอาการไม่พอใจเมื่อถูกห้าม ร้องให้เสียงดัง ขว้างปาสิ่งของเป็นต้น ซึ่งจะเกิดขึ้นเพียงชั่วคราวแล้วหายไปเพราะเด็กวัยนี้มีช่วงความสนใจสั้น

นอกจากนี้ ความพร้อมของพัฒนาการทางร่างกายก็เป็นสาเหตุหลักด้วยเพราะเด็กในวัยก่อนอายุ 4 ปี จะชน ดื้อ และเจ้าอารมณ์ เพราะสมองส่วนหน้าส่วนที่ทำหน้าที่ควบคุมอารมณ์และการยับยั้งชั่งใจยังพัฒนาไม่สมบูรณ์ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นความรุนแรงของอารมณ์ที่แสดงออกจะลดลงตามวัย ซึ่งพ่อแม่และคนในครอบครัวจะเป็นผู้ช่วยที่ดีที่สุดให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจไปในทิศทางที่ดี

อารมณ์ต่าง ๆ ที่เด็กวัยนี้แสดงออก มาจากความรู้สึกต่าง ๆ ดังนี้

- ❖ ความโกรธเป็นอารมณ์ธรรมดาที่สุดของเด็กวัยนี้ มักแสดงออกด้วยการทุบตี กัด ข่วน หรือพูดคำแสดงความโกรธ เมื่อแย่งของเล่นกับเพื่อน หรือ ถูกขัดใจ เป็นต้น
- ❖ ความกลัวกลัวโดยไม่มีเหตุผล เพราะมีจินตนาการสูงความกลัวมักเกิดจากความคิดของเด็กเอง แสดงอาการหวาดกลัว เช่น ร้องไห้ วิ่งหนีหรือหลบซ่อน เป็นต้น
- ❖ ความอิจฉาเกิดจากกลัวการสูญเสียสิ่งที่ตนเองรัก หรือสูญเสียความเป็นเจ้าของจะแสดงออกเหมือนอารมณ์โกรธ แต่ก้าวร้าวกว่า หรือเรียกร้องความสนใจแบบเด็กเล็ก ๆ เป็นต้น
- ❖ ความสนุกสนานเกิดจากอารมณ์ที่เป็นสุข หรือประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ เด็กจะ ยิ้ม หัวเราะตบมือ แสดงความดีใจ หรือกอดรัดบุคคลที่ทำให้ตนมีความสุข
- ❖ ความเศร้าเสียใจเกิดขึ้นเมื่อเด็กรู้สึกสูญเสียสิ่งที่รัก หรือสิ่งที่คิดว่ามีความสำคัญ แสดงออกด้วยการ ร้องไห้ เศร้าซึม ไม่ยอมรับประทานอาหาร เป็นต้น
- ❖ ความรักอารมณ์นี้เกิดเมื่อมีเด็กมีความสุข แสดงออกด้วยการกอด ยิ้ม หัวเราะหรืออยากอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลหรือสิ่งของที่รัก

พัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของเด็กอายุ 3 - 4 ปี

- ❖ สนใจท่าทางการแสดงออก
- ❖ สนใจเด็กเล็กกว่า อยากรมีน้อง
- ❖ เริ่มฝันร้าย และฝันร้ายบ่อยขึ้น
- ❖ มีหลายอารมณ์ความรู้สึก
- ❖ มีความกลัวจากจินตนาการที่สร้างขึ้น คนหรือสัตว์ที่มีหน้าตาแปลกพิสดารจะทำให้เด็กรู้สึกไม่สบายใจ
- ❖ ขี้โมโห อิจฉาเป็น แข่งขัน แย่งชิงความรักความสนใจจากพ่อแม่
- ❖ แสดงออกถึงความรักอย่างเด่นชัด เช่น หวงพ่อแม่ ต่อต้านอำนาจของแม่ แต่ก็จะแสดงความรักต่อพ่อแม่อย่างเปิดเผยทั้งคำพูดและท่าทาง
- ❖ จะพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพ่อแม่ เพราะอยากให้มีคนรักและยอมรับตัวเอง
- ❖ เล่นสมมติเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในตนเองเป็นการวางรากฐานทางอารมณ์ และพัฒนาความคิดให้กว้างไกล และถือเป็นจุดเริ่มต้นของความเชื่อมั่นในตนเอง
- ❖ การเล่นเป็นเครื่องมือช่วยปลดปล่อย และผ่อนคลายอารมณ์แม้จะเคลื่อนไหวร่างกายได้ดีขึ้น แต่จะชอบนั่งเล่นอยู่กับที่ มีความสุขกับการต่อภาพเล่นโดมิโนรูปภาพ จะวิ่งเล่นหรือเคลื่อนไหวได้เพียงระยะสั้น ๆ เท่านั้น
- ❖ จะมีอารมณ์สนุกสนาน เมื่อได้ของเล่นถูกใจ ได้เล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันหรือกับผู้ใหญ่
- ❖ ตัดสิ่งของบางอย่าง เช่น ตุ๊กตา หมอน ผ้าห่ม เป็นต้น เพราะมีความสุขจึงแสดงออกด้วยความรัก
- ❖ ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจของเด็กวัย 3 - 4 ปี

- ❖ ให้ความเอาใจใส่ ใกล้ชิดเด็ก ให้มาก ๆ
- ❖ แสดงออกซึ่งความรักที่มีต่อเด็กด้วยการกอด และถ้าเป็นเด็กผู้ชาย พ่อควรกอดลูก เพราะความใกล้ชิดและได้รับความอบอุ่นจากพ่อจะช่วยพัฒนาความเป็นชายของเด็กได้ดีขึ้น
- ❖ ไม่ควรพูดขู่เด็กว่าจะไม่รักหรือเอาไปทิ้ง
- ❖ สอนให้เด็กรู้จักและเข้าใจอารมณ์ต่าง ๆ เช่น สอนเด็กว่าอารมณ์โกรธเป็นอารมณ์ตามธรรมชาติ แสดงออกได้ แต่ต้องไม่ทำร้ายร่างกายผู้อื่น
- ❖ เด็กวัยนี้มีจินตนาการมาก อาจจะขยายให้จินตนาการให้น่ากลัวขึ้นจะต้องเข้าใจความกลัวของเด็ก ไม่ดูว่า และควรพูดคุย ถึงเรื่องที่เด็กกลัวเพื่อช่วยแบ่งปันอารมณ์ ความรู้สึก และหาทางช่วยเด็กแก้ไขปัญหาควรเลือกรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัย หลีกเลี่ยงการดูรายการที่น่ากลัว รุนแรง หรือตื่นเต้นมากเกินไป

- ❖ เตรียมตัวเด็กก่อนเผชิญเหตุการณ์แปลกใหม่ โดยเล่าคร่าว ๆ ว่าจะไปทำอะไรหรือ จะเจออะไรบ้าง เพื่อช่วยให้เด็กลดความกลัวหรือกังวลลงได้
- ❖ เด็กที่ได้เล่นจะมีสุขภาพจิตดี สดใส ร่าเริงเพราะการเล่นจะช่วยให้ผ่อนคลายอารมณ์ ควรปล่อยให้เด็กได้เล่นให้มากช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีความคิดที่กว้างไกล เป็นตัวของตัวเองมากขึ้นและช่วยให้เกิดพัฒนาการทางสังคม
- ❖ เมื่อเด็กแสดงความอิจฉา กลัวจะเสียของรัก จะต้องรีบแก้ไขด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น แสดงให้เด็กเห็นว่า เด็กมีความสำคัญและต้องให้ความยุติธรรมแก่เด็ก ทุก ๆ คน
- ❖ ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ ช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวและ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย (คู่มือพัฒนาการเด็ก สำนักพิมพ์รักลูกบุ๊ค : นิตยสารรักลูก, 2556)

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศ สาขาลำปาง

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ เดิมชื่อโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศกล่าวได้ว่าเป็นโรงเรียนอนุบาลของรัฐแห่งแรก สร้างขึ้นด้วยเงินบริจาคของ น.ส.ลออ หลิมเซ่งไถ่ ได้เปิดทำการการสอนเมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2483 แรกเริ่มทำการรับนักเรียนอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 30 คน เพื่อทำการทดลองสอนเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของวิทยาลัยครูตามระบบของสภาการศึกษาให้ครูตลอดระยะเวลาแห่งการดำเนินงานนอกเหนือไปจากภารกิจหลักที่ให้การศึกษาอบรมแก่เด็กเล็กแล้วยังมุ่งมั่นสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษา วิจัย และ พัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้เช่น การสร้างสระว่ายน้ำ และสร้างพื้นที่ตามความสนใจของเด็กพื้นที่สำหรับกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็ก เป็นต้นนอกจากนั้นโรงเรียนยังได้ทดลองหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการของเด็กอย่างสร้างสรรค์ กว่า 60 ปีแห่งความสำเร็จอย่างภาคภูมิใจภายใต้การบริหารของทีมงานที่มีประสิทธิภาพและการดูแลจากคณะครูผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนสาธิตละอออุทิศในสังกัดคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองเป็นอย่างมาก ในการดูแลและสร้างเสริมบุตรหลานให้มีความพร้อมทางพัฒนาการอย่างสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้านปัจจุบันด้วยแนวนโยบายเชิงรุกในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบาย คณะผู้บริหารจึงจัดให้มีการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตให้หลากหลายและมากขึ้นสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย (พ.ศ.2552 - 2556) ซึ่งหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญภายใต้แผนพัฒนา คือการขยายโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาเด็กเล็กสู่ระดับภูมิภาคโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แห่งใหม่สำหรับการเสริมสร้างทักษะและพัฒนาการของเด็กนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปี 6 เดือน ถึง 5 ปี ให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกายด้าน อารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ดังนั้นในปี พ.ศ. 2551 จึงได้ดำเนินการเปิดสาขา ของโรงเรียนสาธิตละอออุทิศแห่งใหม่โดยจัดตั้งขึ้นที่จังหวัดลำปางทั้งนี้อยู่ภายใต้การบริหารจัดการและดูแลโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตศูนย์ลำปาง โรงเรียนสาธิตละอออุทิศเป็นสถานศึกษาต้นแบบทางการศึกษาปฐมวัยบุคลากรมีประสิทธิภาพให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่หน่วยงานที่ต้องการความ

สมบูรณ์แบบทางการศึกษาปฐมวัยและจัดประสบการณ์ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา โดยเน้นกระบวนการคิดคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ที่มา : โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง

ปรัชญา

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศเชื่อว่า

1. เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะประสบความสำเร็จ
2. เด็กแต่ละคนมีความต้องการและความสนใจเฉพาะของตนเองซึ่งครูต้องพยายามจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจดังกล่าว
3. เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสิ่งแวดล้อมที่เน้นเด็กเป็นสำคัญและมีความปลอดภัยสูง
4. การเรียนรู้ถือเป็นความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

วิสัยทัศน์

โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ เป็นโรงเรียนต้นแบบที่มุ่งเน้นในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกิจกรรมหลากหลาย ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ปลูกฝังให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถใช้เทคโนโลยีและภาษาอังกฤษในการสื่อสารมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ / ภารกิจ

- ❖ พัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
- ❖ ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง
- ❖ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
- ❖ ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นไทยและดำรงชีวิตอย่างพอเพียง
- ❖ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถใช้เทคโนโลยีและใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
- ❖ ส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด และการแก้ปัญหา
- ❖ ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- ❖ ส่งเสริมและพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- ❖ พัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- ❖ ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ❖ เป้าหมายของโรงเรียน
- ❖ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- ❖ นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา
- ❖ นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีและมีความสุข
- ❖ นักเรียนอนุรักษ์ความเป็นไทยดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

- ❖ นักเรียนมีความสามารถใช้เทคโนโลยี ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้
- ❖ ครูได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ❖ โรงเรียนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
- ❖ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ❖ ลักษณะการดำเนินงานด้านปฐมวัย
- ❖ มีระเบียบวินัยในตนเอง สามารถปฏิบัติตามกฎกติกาของส่วนรวมและสังคม
- ❖ มีทักษะการคิดแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อม
- ❖ มีความคิดสร้างสรรค์ รักการอ่าน การเขียน การค้นคว้า
- ❖ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยเป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม
- ❖ มีความเชื่อมั่นในตนเองมีทัศนคติในทางบวกต่อการเรียนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- ❖ มีสุขภาพแข็งแรง มีจิตใจอ่อนโยน โอบอ้อมอารี และมีความกตัญญู
- ❖ มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ได้รับมอบหมาย
- ❖ มีความเป็นประชาธิปไตยและเคารพในคุณค่า ศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่น
- ❖ มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถไตร่ตรองข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิตประจำวัน
- ❖ มีความรู้พื้นฐานด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเน้นจัดการศึกษาให้เด็กได้พัฒนาตนเองทุกด้านทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างสมดุล และส่งเสริมกระบวนการคิดให้มีความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัย 3 - 5 ปี โดยกำหนดหลักการดังนี้

- ❖ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมความต้องการ ความเจริญ และพัฒนาการตามวัยของเด็กทุกด้าน
- ❖ พัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
- ❖ จัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพพื้นฐานให้แข็งแรง ด้วยค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมวินัยและรับผิดชอบต่อให้สามารถเจริญชีวิตที่มีคุณภาพ และมีความสุข
- ❖ ประสานสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก (2554) ได้ศึกษาการประสานเชื่อมโยงหน่วยงาน องค์กรการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัด พบว่าความต้องการพัฒนาการประสานเชื่อมโยง ระหว่างหน่วยงานด้วยตนเอง กับสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก และสำนักงาน สันับสนุนกองทุนเพื่อสุขภาพ มีความต้องการพัฒนาในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ งานศึกษาวิจัยด้าน เด็กเยาวชนใหม่ ๆ หรือผลงานที่ประสบความสำเร็จ (Good Practice) มากที่สุด (ร้อยละ 66.7) รองลงมาคือ จัดทำระบบและศูนย์ข้อมูลสารสนเทศฯ (ร้อยละ 59.0) และการมีหน่วยงานองค์กรร่วม จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ น้อยที่สุด (ร้อยละ 58.7) ความเห็นต่อการให้ความร่วมมือกับ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก ในการสร้างระบบความเชื่อมโยงข้อมูล เห็นว่าทำได้ โดย จัดให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลในพื้นที่ ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (ร้อยละ 70.6) (ร้อยละ 59.5) การรับทราบการจัดทำเครื่องมือวัดต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชน (Developmental Assets : DA) พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เคยทราบมากที่สุด (ร้อยละ 57.1) รองลงมา ได้แก่ เคยทราบบ้างและยังไม่ค่อยเข้าใจชัดเจน แต่ยินดีสนับสนุน (ร้อยละ 37.3) การจดทะเบียนเป็น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่องค์กรเอกชนต้องการการจด ทะเบียน และต้องการสนับสนุนอันดับที่ 1 คือ การพัฒนาความรู้ อันดับที่ 2 คือ ทุน/เงินอุดหนุน อันดับที่ 3 คือ การให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ แก่เด็กและเยาวชนที่ถูกละเมิด

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์ เด็ก (2550) ที่ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างทุนทางสังคม : บทบาทและกลไกภาคีเครือข่ายเพื่อการ พัฒนาเด็กและเยาวชนและพบว่า รูปแบบการบูรณาการ การประสานความร่วมมือ การเชื่อมโยง และ การสนับสนุนการทำงานของภาคีเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชนคือจังหวัดส่วนใหญ่จะมีการบูรณาการ โดยแผนงาน และกิจกรรม/โครงการ

การศึกษาของนราทิพย์ ศรีจันทร์อินทร์ และคณะ7 ซึ่งศึกษาในเด็กความสามารถพิเศษกลุ่ม มัธยมปลาย ซึ่งคนละช่วงอายุกับการศึกษา นี้ เมื่อเทียบข้อมูลแล้วส่วนที่เหมือนกันคือ สถานภาพบิดา มารดาซึ่งอยู่ด้วยกันมีสัดส่วนผ่านเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญมากกว่าที่ไม่อยู่ด้วยกัน สรุปได้ว่าการที่บิดา มารดาอยู่ด้วยกันมีผลต่อต้นทุนชีวิตด้านครอบครัว ซึ่งเด็กในวัยก่อนเข้าวัยรุ่นยังต้องการครอบครัวใน การเป็นฐานพัฒนาเพื่อเข้าสู่วัยรุ่น

สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย (2557) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตของ นักเรียน ที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการ พบว่า เพศและชั้นเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนชีวิตใน ทุก พลัง ขณะที่สถานภาพครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ ต้นทุนชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 4 พลัง ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญาและพลังเพื่อนและกิจกรรม ส่วนต้นทุนชีวิตด้าน พลังชุมชน ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยพบว่าสัดส่วนของ ผู้ที่ผ่านเกณฑ์ต้นทุนชีวิตที่มีสถานภาพ ครอบครัวในรูปแบบบิดามารดาอยู่ด้วยกันมีสัดส่วนสูงกว่า ผู้ที่ผ่านเกณฑ์ต้นทุนชีวิตที่มีสถานภาพ ครอบครัวในรูปแบบบิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ครอบครัวถือเป็นจุดเริ่มต้น ของการอบรม สั่งสอน หล่อหลอมทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติ ต่าง ๆ สิ่งที่ยาวชน ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูที่ดีจะเป็น พื้นฐานในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด ความ

ภาคภูมิใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังเห็นได้จากการศึกษาที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตัวเองมากที่สุด ทั้งนี้ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่สำคัญ เพราะอยู่ในระยะกำลังหาเอกลักษณ์ของตนเอง ตามทฤษฎี พัฒนาการทางสังคมของ Erikson หากวัยรุ่นมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองในทางที่ดีก็ส่งผลต่อความเชื่อมั่น การเห็นคุณค่า การมองเห็นความสามารถในตนเอง โดยส่วนใหญ่วัยรุ่นมักจะมีมุมมองเกี่ยวกับ ความภาคภูมิใจในตนเองในทางที่ดีมีเจตคติที่ดีต่อ โรงเรียนมีความเชื่อความศรัทธาในความสามารถตน และเชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองของ เยาวชน ซึ่งเป็นแกนสำคัญของต้นทุนชีวิตในส่วนพลัง ตัวตนนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นอันเป็นส่วนประกอบของต้นทุนชีวิตในพลังอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย ขณะที่ครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง ต้องรับภาระหนักในการเลี้ยงครอบครัวเพียงผู้เดียว ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนและช่วยเหลือใน ด้านต่าง ๆ ตลอดจนต้องประสบความเครียดและวุ่นวาย ประกอบกับผลการศึกษาที่พบว่า เด็กที่ไม่ได้อยู่กับบิดา มารดาอย่างพร้อมหน้าจะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่า เด็กในครอบครัวปกติ 24 สิ่งเหล่านั้นอาจเป็นปัจจัยที่ ส่งผลให้เยาวชนกลุ่มที่อยู่กับบิดาหรือมารดาตามลำพัง มีต้นทุนชีวิตในพลังต่าง ๆ อยู่ในระดับต่ำกว่าเยาวชน ที่มีครอบครัวสมบูรณ์ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ ในครอบครัว เป็นต้นว่า การอบรมเลี้ยงดูของ บิดามารดา บรรยากาศและความสัมพันธ์ในครอบครัว ตลอดจนทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ล้วนแต่เป็น สิ่งสำคัญต่อการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตของเยาวชนทั้งสิ้น

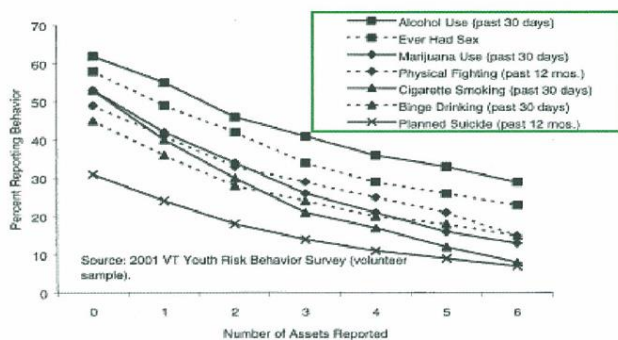
ชุดิมา จันทรมณี (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท กรณีศึกษา : บ้านด้ามพร้าว ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีพบว่า เด็กและเยาวชนบ้านด้ามพร้าวมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ประกอบกับชุมชนเองก็มีทุนทางสังคมที่สามารถนำมาสร้างการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนได้ ทีมวิจัยจึงได้นำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาผนวกกับทุนจากภายนอกมาเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนโดยการทดลองปฏิบัติการ ทำให้ได้รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชน 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อสร้างการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพที่สุด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนบ้านด้ามพร้าวชอบการดูหนัง ดูภาพยนตร์ 2. การใช้กระบวนการค่ายสร้างสรรค์เป็นการจัดค่ายแนวใหม่ที่เน้นกิจกรรมสร้างสรรค์สุนกสนานและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน 3. การสนับสนุนการเรียนรู้ตามศักยภาพของบุคคล เป็นการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพที่ตนเองมีเช่น การฝึกซ้อมดนตรีพื้นที่สำหรับเล่นกีฬา ฯลฯ 4. การใช้วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้เช่น การทำพานบายศรีสู่ขวัญ การไหว้ปู่ ตาการรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่

(PAULA DUNCAN,MURPHEY ET AL J : 2004) ได้ให้ 7 ตัวชี้วัดที่สำคัญในการสร้างเสริมต้นทุนของเยาวชนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของเยาวชน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน (Relationships of a Brief Measure of Youth Assets to Health-promoting and Risk Behaviors) ได้แก่

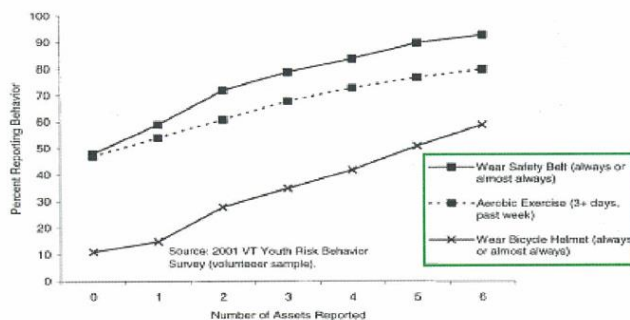
1. ความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (Academic achievement)

2. ได้รับการติดตามเรื่องการเรียนเป็นอย่างดี จากผู้ปกครองทั้งคำแนะนำ สื่อการเรียนสั่งสอน
ตัวและติดตามการประเมิน (Parental connectedness)
3. วัยรุ่นมีกิจกรรมสันทนาการนอกหลักสูตรมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ชม./สัปดาห์ วัยรุ่นมีการ
เล่นกีฬาออกกำลังกายมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ชม./สัปดาห์ (Youth program
participation : non school program)
4. บำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน มากกว่าหรือเท่ากับ 1 ชม./สัปดาห์ (Volunteer in the
community)
5. ผู้ใหญ่ในชุมชนเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญและได้รับมอบหมายกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ
สังคม (Empowerment : Value by community)
6. สร้างทักษะในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียจากการตัดสินใจนั้น (Planning
decision making)
7. สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และปรึกษาได้ทุกเรื่อง (Positive family
communication)

ตัวชี้วัดต้นทุนทั้ง 7 เป็นฉนวนที่ต้องการติดตามพฤติกรรมของเยาวชนแบบง่ายไม่ซับซ้อน พบว่า เยาวชนที่มีต้นทุนชีวิตมากจะมีพฤติกรรมที่ดีมากขึ้นและลดพฤติกรรมเสี่ยงลง ดัง
รูปภาพที่ 1 และ 2

รูปภาพที่ 2.1 : Risk behaviors decline with number of assets แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ว่า
ยังมีต้นทุนชีวิตของเยาวชนมากขึ้น เปรอร์เซ็นต์ที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงยิ่งลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

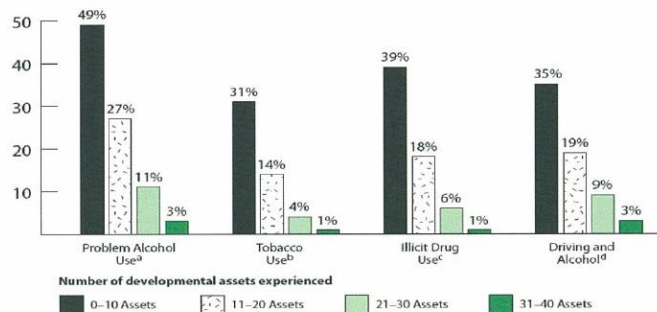

รูปภาพที่ 2.2 : Healthy behaviors increase with number of assets แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ว่า ยิ่งมีต้นทุนชีวิตของเยาวชนมากขึ้น เปอร์เซ็นต์ที่จะมีพฤติกรรมที่ดียิ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

Search-Institute ในสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 2000 พบความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชนที่มีผลต่อพฤติกรรมยาเสพติดในเยาวชนอยู่ 2 ข้อใหญ่ ในหมวดต้นทุนภายนอก (External Asset) (ดังรูปภาพที่ 2.3) คือ

1. การได้รับการสนับสนุน (Support)
 - 1.1 ครอบครัวให้การสนับสนุนด้วยความรักและผูกพัน (Family Support)
 - 1.2 สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และปรึกษาได้ทุกเรื่อง (Positive Family Communication)
 - 1.3 มีผู้ใหญ่ นอกเหนือจากครอบครัวที่ให้การสนับสนุนมากกว่าหรือเท่ากับ 3 คน (Other Adult Relationship)
 - 1.4 ได้รับแรงใจที่ดีจากเพื่อนบ้าน (Caring Neighborhood)
 - 1.5 ได้รับการสนับสนุนรวมทั้งบรรยากาศที่ดีจากโรงเรียน (Caring School Climate)
 - 1.6 ได้รับการติดตามเรื่องการเรียนเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองทั้งคำแนะนำ สื่อการเรียน สั่งสอน ตีว และติดตามการประเมินผล (Parental Connectedness)
2. ขอบเขตและความคาดหวัง (Boundaries and Expectations)
 - 2.1 ครอบครัวมีวินัย กรอบ กติกา ที่เหมาะสม และติดตามสมาชิกในครอบครัว (Family Boundaries)
 - 2.2 โรงเรียนมีวินัย และขอบเขตที่เหมาะสม และติดตามผลงานและพฤติกรรมของเด็กทุกคน (School Boundaries)
 - 2.3 ชุมชนแวดล้อมมีวินัย และขอบเขตที่เหมาะสมและติดตามพฤติกรรมมวลสมาชิกรวมทั้งตัวเยาวชน (Neighborhood Boundaries)
 - 2.4 ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี (Adult Role Model)
 - 2.5 กลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Peer influence)
 - 2.6 ให้กำลังใจและกระตุ้นในการเรียน หรือ กิจกรรมที่ดีจากผู้ปกครองและครู (High Expectations)

Percentage Reporting High-Risk ATOD Use by Asset Level

^a Has used alcohol 3 or more times in the last 30 days or got drunk once or more in the last 2 weeks.

^b Smokes 1 or more cigarettes every day or used chewing tobacco frequently.

^c Used illicit drugs (cocaine, LSD, PCP or angel dust, heroin, marijuana, and amphetamines) 3 or more times in the past 12 months.

^d Has driven after drinking or ridden with a drinking driver 3 or more times in the past 12 months.

SOURCE: Search Institute's 1999-2000 aggregate dataset of 217,277 6th- to 12th-grade youth.

รูปภาพที่ 2.3 : แสดงให้เห็นความสำคัญของตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชน ที่มีผลต่อพฤติกรรมยาเสพติดในเยาวชน ยังมีต้นทุนมากเท่าใดก็ยิ่งป้องกันเยาวชนจากยาเสพติดได้มากยิ่งขึ้น

รายงานการวิจัยของ Search-Institute ในสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 2000 พบความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชน ที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ในเยาวชนที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ข้อ ซึ่งต้นทุนชีวิตภายนอก (External Asset) (ดังรูปภาพที่ 2.4) ดังนี้

1. การใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ (Constructive Use Of Time)
 - 1.1 เยาวชนมีกิจกรรมสันทนาการนอกหลักสูตรมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ชม./สัปดาห์ (Creative Activities)
 - 1.2 เยาวชนมีการเล่นกีฬาออกกำลังกาย มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ชม./สัปดาห์ (Youth Programs)
 - 1.3 กิจกรรมทางด้านศาสนา มากกว่าหรือเท่ากับ 1 ชม./สัปดาห์ (Religious Community)
 - 1.4 การมีนัดกับเพื่อนนอกบ้านเวลากลางคืน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ (Time At Home)
2. การได้รับการสนับสนุน (Support)
 - 2.1 ครอบครัวให้การสนับสนุนด้วยความรักและผูกพัน (Family Support)
 - 2.2 สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และปรึกษาได้ทุกเรื่อง (Positive Family Communication)
 - 2.3 มีผู้ใหญ่ นอกเหนือจากครอบครัวที่ให้การสนับสนุนมากกว่าหรือเท่ากับ 3 คน (Other Adult Relationship)
 - 2.4 ได้รับการติดตามเรื่องการเรียนรู้เป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง รวมทั้งคำแนะนำสื่อการเรียนรู้ สอน ทิวและติดตามการประเมินผล (Parental Connectedness)
3. ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี (Adult Role Model)

3.1 กลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Peer influence)

Youth asset	N	Unadjusted		Adjusted ^a	
		OR	(95% CI)	OR	(95% CI)
Non-Parental Adult Role Models	1127	1.70*	(1.26-2.31)	2.17*	(1.54-3.05)
Peer Role Models	1251	2.06*	(1.63-2.60)	2.15*	(1.66-2.79)
Family Communication	1253	1.29*	(1.01-1.64)	1.33*	(1.01-1.73)
Use of Time (Groups/Sports)	1250	1.43*	(1.12-1.84)	1.30	(0.98-1.71)
Use of Time (Religion)	1253	2.88*	(2.27-3.65)	2.73*	(2.10-3.56)
Good Health Practices (Exercise/ Nutrition)	1252	1.30*	(1.02-1.65)	1.24	(0.95-1.62)
Community Involvement	1250	1.48*	(1.05-2.07)	1.70*	(1.16-2.50)
Future Aspirations	1125	1.66*	(1.20-2.31)	1.78*	(1.25-2.55)
Responsible Choices	1253	1.23	(0.90-1.67)	1.56*	(1.11-2.20)

* $p \leq .05$.

^a Adjusted for youth age, youth race, youth gender, parent income, family structure, and parent education.

รูปภาพที่ 2.4 : แสดงความสำคัญของตัวชี้วัดต้นทุนของเยาวชน ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ในเยาวชน (Unadjusted and Adjusted Odds Ratios With 95% CI from Individual Logistic Regression Models for Youth Assets on Adolescent Never Had Sexual Intercourse)

รายงานการวิจัยของ Search - Institute ในสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 2000 พบว่า ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตของเยาวชน ที่มีผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงในเยาวชนเกี่ยวข้องอยู่หลายข้อ ดังนี้

ต้นทุนภายนอก (External Asset) คือ

1. การได้รับการสนับสนุน (Support)
 - 1.1 ครอบครัวให้การสนับสนุนด้วยความรักและผูกพัน (Family Support)
 - 1.2 สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และปรึกษาได้ทุกเรื่อง (Positive Family Communication)
 - 1.3 ได้รับแรงใจที่ดีจากเพื่อนบ้าน (Caring Neighborhood)
 - 1.4 ได้รับการสนับสนุนรวมทั้งบรรยากาศที่ดีจากโรงเรียน (Caring School Climate)
2. ขอบเขตและความคาดหวัง (Boundaries and Expectations)
 - 2.1 ครอบครัวมีวินัย กรอบ กติกา ที่เหมาะสม และติดตามสมาชิกในครอบครัว (Family Boundaries)
 - 2.2 โรงเรียนมีวินัย และขอบเขตที่เหมาะสม และติดตามผลงานและพฤติกรรมของเด็กทุกคน (School Boundaries)
 - 2.3 ชุมชนแวดล้อมมีวินัย และขอบเขตที่เหมาะสมและติดตามพฤติกรรมมวลสมาชิกรวมทั้งตัวเยาวชน (Neighborhood Boundaries)
 - 2.4 กลุ่มเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Positive Peer influence)
 - 2.5 ให้กำลังใจและกระตุ้นในการเรียน หรือ กิจกรรมที่ดีจากผู้ปกครองและครู (High Expectations)

ต้นทุนภายใน (Internal Asset) คือ

1. การสร้างคุณค่าให้กับตนเอง (Positive Value)
 - 1.1 การช่วยเหลือผู้อื่น (Caring)
 - 1.2 การมีจุดยืนที่ชัดเจน (Integrity)
 - 1.3 ความซื่อสัตย์ (Honesty)
 - 1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility)
 - 1.5 วินัยในตนเองที่จะไม่ข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง (Restraint)
2. ความสามารถในการอยู่ร่วมในสังคม (Social Competencies)
 - 2.1 สร้างทักษะในการตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียจากการตัดสินใจนั้น
(Planning and Decision making)
 - 2.2 ทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี รวมทั้งการจัดความโกรธ
(Peaceful Conflict Resolution)

ภาพต่อไปนี้ แสดงตัวอย่างประจำปีที่หลายประเทศใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา
ด้านเด็กและเยาวชน โดยใช้ตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตเยาวชนที่มีผลต่อพฤติกรรมในเยาวชนและสร้าง
คุณภาพเยาวชนเชิงบวก (Development Assets) แทนการมองเยาวชนเป็นวัยที่ปัญหาแล้วใช้ปัญหา
เป็นตัวตั้ง (Problem-based or risk model) (ลูกศรชี้ลงแสดงการเปรียบเทียบกับปีก่อนในชุมชน)

40 DEVELOPMENTAL ASSETS

In Search Institute terms, **assets** are key individual or environmental resources that enable and nurture young people to develop in healthy, positive ways. Assets which have changed by more than +5% from 1997 to 2004 are highlighted in the last column (trends). Percentages are for 8th, 10th, and 12th grade Marquette-Alger youth.

Asset Type	Asset Name & Definition	2004 Percentage & 1997 to 2004 Trend
EXTERNAL ASSETS	SUPPORT	1. Family Support – Family life provides high levels of love and support. 67%
	2. Positive Family Communication – Young person and his or her parent(s) communicate positively, and young person is willing to seek advice and counsel from parent(s). 25%	
	3. Other Adult Relationships – Young person receives support from three or more nonparent adults. 44%	
	4. Caring Neighborhood – Young person experiences caring neighbors. 38%	
	5. Caring School Climate – School provides a caring, encouraging environment. 27%	
	6. Parent Involvement in Schooling – Parent(s) are actively involved in helping young person succeed in school. 29%	
	EMPOWERMENT	7. Community Values Youth – Young person perceives that adults in the community value youth. 18%
	8. Youth as Resources – Young people are given useful roles in the community. 24%	
	9. Service to Others – Young person serves in the community one hour or more per week. 49%	
	10. Safety – Young person feels safe at home, at school, and in the neighborhood. 64%	
	BOUNDARIES & EXPECTATIONS	11. Family Boundaries – Family has clear rules and consequences and monitors the young person's whereabouts. 46% ↑
	12. School Boundaries – School provides clear rules and consequences. 53% ↑	
	13. Neighborhood Boundaries – Neighbors take responsibility for monitoring young people's behavior. 49% ↑	
	14. Adult Role Models – Parent(s) and other adults model positive, responsible behavior. 26%	
	15. Positive Peer Influence – Young person's best friends model responsible behavior. 57%	
	16. High Expectations – Both parent(s) and teachers encourage the young person to do well. 45% ↑	
	CONSTRUCTIVE USE OF TIME	17. Creative Activities – Young person spends three or more hours per week in lessons or practice in music, theater, or other arts. 18%
	18. Youth Programs – Young person spends three or more hours per week in sports, clubs, or organizations at school and/or in the community. 61%	
	19. Religious Community – Young person spends one or more hours per week in a religious institution. 46% ↓	
	20. Time at Home – Young person is out with friends "with nothing special to do" two or fewer nights per week. 39% ↑	
INTERNAL ASSETS	COMMITMENT TO LEARNING	21. Achievement Motivation – Young person is motivated to do well in school. 64%
	22. School Engagement – Young person is actively engaged in learning. 63%	
	23. Homework – Young person reports doing at least one hour of homework every school day. 46%	
	24. Bonding to School – Young person cares about her or his school. 51% ↑	
	25. Reading for Pleasure – Young person reads for pleasure three or more hours per week. 27%	
	POSITIVE VALUES	26. Caring – Young person places high value on helping other people. 44% ↑
	27. Equality and Social Justice – Young person places high value on promoting equality and reducing hunger and poverty. 46% ↑	
	28. Integrity – Young person acts on convictions and stands up for her or his beliefs. 67% ↑	
	29. Honesty – Young person "tells the truth even when it is not easy." 65% ↑	
	30. Responsibility – Young person accepts and takes personal responsibility. 64%	
31. Restraint – Young person believes it is important not to be sexually active or to use alcohol or other drugs. 36% ↑		
SOCIAL COMPETENCIES	32. Planning and Decision Making – Young person knows how to plan ahead and make choices. 29%	
33. Interpersonal Competence – Young person has empathy, sensitivity, and friendship skills. 43%		
34. Cultural Competence – Young person has knowledge of and comfort with people of different cultural/racial/ethnic backgrounds. 36%		
35. Resistance Skills – Young person can resist negative peer pressure. 36%		
36. Peaceful Conflict Resolution – Young person seeks to resolve conflict nonviolently. 43% ↑		
POSITIVE IDENTITY	37. Personal Power – Young person feels he or she has control over "things that happen to me." 44% ↓	
38. Self-Esteem – Young person reports having a high self-esteem. 41% ↓		
39. Sense of Purpose – Young person reports that "my life has a purpose." 53%		
40. Positive View of Personal Future – Young person is optimistic about her or his personal future. 69%		

Additional detail on each of the 40 Developmental Assets is available on the internet as part of the 2005 – 2006 State of the Youth Report provided by the Great Lakes Center for Youth Development at www.soyreport.org. Data on the percentage of 8th, 10th, and 12th grade youth who report experiencing each of the assets is shown, and longitudinal changes can be examined.

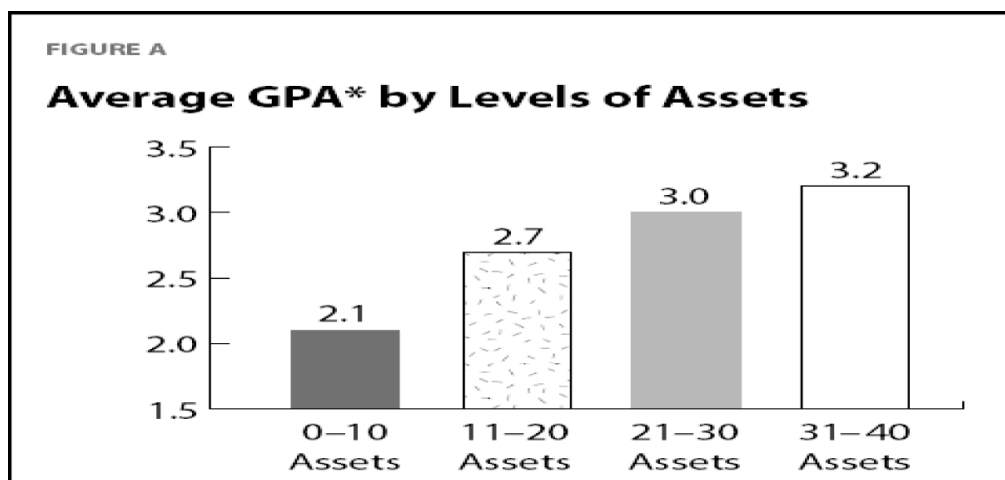
รูปภาพที่ 2.5 : แสดงตัวอย่างตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตเยาวชนในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน

Scales and Benson (2006) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาถึงคุณภาพและสมดุลของปัจจัยที่มีผลต่อการเติมเต็มต้นทุนชีวิตเด็กวัยเรียนในอเมริกา” ได้ทำการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กวัยเรียนจำนวน 2,000 คน พบว่า เด็กวัยเรียน อัตราส่วน 1 ใน 3 หรือร้อยละ 37 มีประสบการณ์ได้รับการสนับสนุนเรื่องเกี่ยวกับต้นทุนชีวิต ในด้านต่อไปนี้

- 1) มีผู้ใหญ่ให้ความห่วงใย
- 2) ความรู้สึกปลอดภัยและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 3) การมีสุขภาพที่ดี
- 4) การได้รับการศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้
- 5) การช่วยเหลือผู้อื่น

ซึ่งประสบการณ์ที่ได้รับมีความเกี่ยวข้องน้อยมากกับปัจจัยเรื่อง อายุ เพศ เศรษฐฐานะของครอบครัว และการศึกษา

Scales and Roehlkepartain (2003) ที่ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กโดยพลังอำนาจจากต้นทุนชีวิต” ได้พูดถึง งานวิจัยซึ่งเป็นการศึกษาระยะยาว (Longitudinal studies) เกี่ยวกับบทบาทของต้นทุนชีวิต พบว่าต้นทุนชีวิตมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ดังรูปต่อไปนี้

รูปภาพที่ 2.6 : แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับต้นทุนชีวิตของเด็ก

- 1) เด็กที่มีระดับต้นทุนชีวิตยิ่งสูงก็ยิ่งมีผลการเรียนสูงด้วย
- 2) ระดับต้นทุนชีวิตของเด็กมีความสำคัญมาก สามารถใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3) เด็กที่มีระดับต้นทุนชีวิตคงที่อย่างต่อเนื่อง หรือเพิ่มขึ้น มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการเรียนที่สูงขึ้น
- 4) เด็กที่มีระดับต้นทุนชีวิตสูง ถึงแม้จะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ แต่ก็มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในเรื่องการเรียนที่โรงเรียน
- 5) เด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำแต่มีระดับต้นทุนชีวิตสูงก็สามารถประสบความสำเร็จเรื่องการเรียนในโรงเรียนได้ เช่นเดียวกับเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า

นัยนา หนูนิล, สายฝน เอกวารากร (2554 : บทคัดย่อ) : การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงและต้นทุนชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชน และ 2) ศึกษารูปแบบการพัฒนาต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนในชุมชนโดยใช้แนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 พื้นที่ ได้แก่ อบต.ไทยบุรี อบต. บางจาก อบต.ท่าพญา และเทศบาลปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้น 473 คน แบ่งการดำเนินงาน 4 ระยะ คือ 1) การ เตรียมตัว 2) การ กำหนดนโยบายสาธารณะ 3) การดำเนินงาน และ 4) การประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงมากที่สุด คือ ขาดการออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ และพฤติกรรมทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 7, 6.1, และ 5.9 ตามลำดับ และมีต้นทุนชีวิตด้านพลังครอบครัวมากที่สุด โดยรู้สึกว่าบ้านเป็นที่อบอุ่น ปลอดภัย ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และเป็นตัวอย่างที่ดีของลูก และพบว่ามีพลังตัวตนน้อยที่สุด ได้แก่ การให้ความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ใช้สติแก้ปัญหาความขัดแย้ง พุดความจริงและไม่ใช้ความรุนแรง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

